

39860

P₁₀₉ Cp 173.1

2990

3458

ЖИВОТ И ЧУДЕСА

СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА

БОРБА

ИЗ

„ЖИТІЯ СВЯТИХ.“

ПРЕВЕО У КАРАНОВЦУ У ЗАТВОРУ 1865. ГОДИНЕ
МАРИНКО РАДОВАНОВИЋ.

У БЕОГРАДУ.

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИИ 1866.

ЖИВОТ И РАБОТА

СЕРТИФИКАТ

А. П. О. П. А.

№ 319203

Слобода раднѣ людске ограничена є, и дошире само до граница слободе и права други людїй; а слобода мишленя неограничена є. Слободу мишленя покреће ум, овай дар божїи, кои одликує човека од свию створеня на земљи, и над свима узвишава га, и кои води га по степенима здравога разума до свести и познаня, шта є истина, шта є правда и юнаштво. Слободна мисао кад све стварно испита и сазна, прелази у духовный свет и тамо зауставля се на лику божества, кои сам ум себи представля, или се враћа у унутрашньост срца човечїег и овде прави найстални олтар свог богопоштованя, удаляюћи се од свию празни жртвоприношеня, коя сагореваю, и коя као потребе живота телесног пепео постаю.

Слобода дакле мишленя, коя є у срцу човечїем утврђена, неможе се одузети, и ко оће да є силом угуши а не паметним разлосима и убеђенїем да є за свое противно мишленѣ придобїе, таї чини човека слепим оруђем и бездушном машином, коя служи за туђе намере, и сравнява га са неразумном животињом. Али никаква противмислећа сила неможе свестног човека принудити, да против собственог свог убеђеня верує и ради. Ево нам у томе огледало и пример живот св. великомученика Борђа.

У време борбе Христїянства и незнабоштва богопоштованя, св. великомученик Борђе као правый Христїянин, нїе хтео признати, да богови руком човечїом произведени, као слике и мртве ствари, какво год поштованѣ заслужую, и волео є лишити се свега блага земальског, свию званїя и почести и одрећи се делити царску владу и господство са мучителѣм своим безбожним Діоклитїяном царем римским, па найпосле и живот свой на

тешким мукама изгубити, него против свог убеђеня веровати и радити. За свою мисао и веру, да е Бог оно суштество, кое е небо и земљу створило, кое е узрок постанка свега стварног и духовног света, и кое е ту моћ човеку дало, да слободно мисао своју развја и до самог богопознаня уздиже, он е најтеже муке и смрт претрпіо.

Да е хтео лаж за истину признати, и неправду за правду потврђивати, да е хтео слаб а не јунак у истини показати се, светый Борђе избегао бы ужасна она страданя и деліо бы тад царску власт и сладост земальску са мучителѣм своим; али он то ніе хтео, ер другчіе небы могао показати свое непобедимо постојанство у вери, а тим е посраміо свое противнике и заслепљеног суђаю, и задобіо славу и вечный спомен. Последный нѣгов одговор быле су ове речи: „Ко тело убія, неможе душу убити.“ И доиста могао е безумный мучитель снагу здравог и млађаног тела мученишког строшити, али великий слободный дух нѣгов ніе могао сломити и страу подчинити.

М. Радовановић.

МЕСЕЦА АПРИЛА 23. ДАНА.

Страданъ светог, славног великомученика и победоносца, Ђорђа.

Діоклитіян недостојно ступивши на владу Римског царства, врло є склонѣн быо поганоме идолослуженю. Найвише є пак поштовао Аполона, као да бы овај будућност предсказивао. Ер у овом бездушном идолу живіо є варалица, кои є на питања лажно прорицао будућност, а нигда се нису испунила нѣгова прорицаня. Єданпут упита Діоклитіян тог Аполона о некој ствари, а он му одговори овако: „Я немогу по правој истини казати, шта ће бити напред, єр ми у томе чине препону люди на земљи праведни, кои маштаніом треноги улазе у капиште (тако се звала црква идолопоклнишка), и кои су предузели нашу силу.“ Діоклитіян упита свештенике, кои су то праведни люди на земљи, кои сметаю те бог Аполон не може да пророкує. Свештеницы му одговоре: „Христіяни су под небом праведни.“ То чујући Діоклитіян разлюти се на христіяне, и

почне іѣ на ново гонити, будући є гоненѣ то было попрестало. И таки изасла свой мучительскій мач са заповести, да се по свим странама нѣгове државе убіяю праведни, невини и непорочни люди божіи. Тада се ніє могло видити везани или окованы пре-любочинаца, разбойника и срамны преступника, већ само они, кои истинитог Бога исповедаю. Прво што се могло видити, было є то, да су сви стари начини мученя одбачени као несходни, а други нови као най-люћи изнађени, како ће се сваки дан мложина Христіяна свуда мучити. Кад су од свію страна, а найвише од источны, донешени цару писмени извештаи пуни беде на Христіяне, у коима се казивало, као да се нѣгова заповест неприма онамо од Христіяна, а да іѣ се толико умложило, да бы требало, или іѣ оставити у вери нѣовой, или рат на нѣи подићи: тада дозове цар од свуда управителѣ, войводе и наместнике своеє на савет у Никомедію, кнежеве и великаше, и сав свой савет скупивши, объяви им свой гнѣв на Христіяне и поиште од нѣи, да му сваки по своме разуму даде савет, шта да чини у овой ствари. Млого су о томе говорили, док на последку сам мучитель изблюва такви єд, као да ништа ніє поштеніє и потребніє, него да се по вайкадашнѣм начину поштую отечествени бо-

говѣ. Почемъ су сви пристали на оваѣ саветъ нѣговъ, онъ продужи овако: „Ако тако сви разумете и то оѣете свесрдно да испуните, и ако ѣете мою любавъ много да поштуете, постарайте се свакояко, да веру христїанску, коя е боговима нашимъ противна, из свега царства нашегъ истребите. Да бы болѣ то свршити могли, я ѣу вамъ свима моимъ силама помагати.“ И сви царску ову беседу примише и похвалише. Али Дїоклитїянъ и сенатъ нѣговъ наѣоше за нужно іоштъ о томе два и трипутъ саветованѣ држати и народу явити, да е утврѣено остати при ономе нареѣеню. У то е време быо у войски римской чудный воинъ Христовъ светый Борѣе, родомъ изъ Кападокіе, правый сынъ христїанскїй родителя, изъ младости наученъ благочестїю. Онъ е у дѣтињствѣ своемъ остао сироче иза оца, кои е мученичкїй животъ свой окончао, пострадавши за Христа. Мати нѣгова преселила се съ нимъ у Палестину, одакле е и родомъ и где е много добра своя имала. Кадъ е Борѣе одрастао, быо е красанъ у лицу, теломъ снажанъ и юначанъ, збогъ тога е узетъ у войску и поставлѣнъ за хилїадника надъ войницыма едногъ полка. У томъ чину кадъ е у рату добро показао свою храбростъ, царга е обдарїо чиномъ графскимъ и войводскимъ, у двадесетъ другой години нѣгвой, а пре се не знало, да е онъ Христїанинъ. Тада е веѣ

мати нѣгова была умрла. Кад се онай мучительскій совет за истребленѣ христіана извршивао, светый Борђе быо е код цара. Првог е дана видіо толику лютину на христіане и познао, да се никако неможе изменути неправедный нѣгов совет, он нађе, да е то удесно време за спасенѣ. И одма, све што е при себи имао, злата, сребра и алына сиромасима раздаде, бывше при нѣму робове ослободи и учини расположенѣ о оном иманю у Палестини и робовима тако, да се иманѣ разда онима, кои немаю, а робови да се ослободе, и треій дан, у кои се нечастивог цара и погани нѣговы кнезова кроваый совет на убійство невинны христіана неправедно имао утврдити, юначный христов войник светый Борђе, одбацывши свакій страх човечіи, а единым Богом утврдивши се и само нѣгов страх у себи имаюћи стаде посред нечастивог и безаконског великог сабора, са светлим лицем и слободним умом, и поче им говорити овако: „Докле бете, о царе! и вы кнезови и советницы, кои сте позвани да издаете добре законе и поставляете праведне судове, ярост вашу подизати на Христіане и умложавати неприятельство ваше, законима утврђуюћи безаконя, и установлявати судове неправедне за невинне? и докле бете гонити и мучити, оне люде, кои нису никакве кривице учинили,“ принуђаваю-

Ђи иѣ вашему нечестію у коме сте и сами себе
 избеумили? Идоли ваши нису богови, нису.
 Неварайте се лажама. Христос е едан Бог,
 он е едан господ у славу Бога отца, коим
 е све было, и духом нѣговим светим све се
 обдржава. Или, дакле сами познайте ис-
 тину и научите се благочестію, или исти-
 ните и поштене негоните безумненѣм вашим.“
 Таковом говору Борѣевом и неочекиваной
 нѣговой смелости зачуѣени сви упреше очи
 на цара, да чуо, шта ће му он нато одго-
 ворити. Цар као изван себе или громом за-
 глушен, сеѣаше, ѣуташе, и кипеѣи гнѣв у
 себи уздржаваше, док даде знак неком од
 седеѣи с нѣим, другу своме Магнентію, чи-
 ном началнику да одговори Борѣу. Магнен-
 тіе пак ближе призва к себи светога и рече:
 „Ко ти даде толику слободу и велику ре-
 читост?“ На то му одговори светый: „Ис-
 тина е сам Христос, кога вы гоните.“ Рече
 Магнентіе: „Дакле си и ты христіянин.“ Све-
 тый Борѣе одговори: „Роб сам Христа Бога
 мог, и на нѣга уздаюѣи се посред ва са-
 мовольно стадо, да сведочим о истини.“ Тим
 речима светога диже се буна у том савету,
 и свакояким говором чуше се неуредни гла-
 сови и вика, као што обично бѣва на так-
 вим скупштинама. Тада Діоклитіян онима
 што говоре заповеди, да уѣуте, очи свое
 управи на светога, и познавши га рече му

ово: „Я сам и пре чудіо се племенитости твоіой, о Борђе! Па судећи по изгледу тво-
 ме и храбрости да є чести достойно, обдари те не малим чиновима. И сада, ако и не-
 говориш на корист твою, любећи разум твой и мужество, у твою ползу као отац я те саветуем и приклинѣм, да се нелишаваш славе войничке и чести твог чина, и да не-
 предаеш на муке цвет твоє младости непо-
 корношћу твоіом, већ боговима принеси жр-
 тву, па ћеш и већу чест од нас приимити.“
 Светый Борђе одговори:“ О, кад бы ты сам
 царе! болѣ од мене познавао истинитога
 Бога, и томе принео нѣму милу жртву хва-
 ле, он бы те удостоіо болѣг царства без-
 смртног. Єр є то, кога се сад наслађаваш,
 царство непостояно, празно и скоро поги-
 баваюће. Зато и єст све маловремено, што
 од нѣга произлази, ништа неможе да помо-
 гне онима, кои шта од тог примаю; ништа
 од свега тог неможе ослабити мое поузданѣ
 у Бога мог, и никаквый вид мука неможе
 устрашити душу мою, нити поколебати ум
 мой.“ Док є светый говоріо, цар є быо гнѣ-
 вом сав обузет и не допуштаюћи му да бе-
 седу свою доврши, заповеди, напред стое-
 ћим оружанима, да копляма изгураю Борђа
 из савета и метну у тамницу. Они одма за-
 повест ову извршуюћи дотакну се єдним коп-
 лѣм тела светога, но таки гвозђе начини се

као олово и као олово сависе. Мученикова пак уста была су напунѣна хвалена Бога.

Кад војници доведу мученика у тамницу, оборе га на земљу, окренувши му лице горе, ноге у кладе метну, и велики камен навале му на прси. Тако е заповедіо мучитель. Светый е то трпію, непрестано благодарєћи Богу до идућег дана. А кад дан освану, цар опет позва мученика на испит, и видећи да га е камен нагнѣчио, запита га говорећи: „Еси ли се покајао Борђе? или јошт стоиш у непокорности твојој? Светый, кога су прси тешкоћом камена пригнѣчене биле, едва е могао проговорити: „Зар ты о царе! мислиш да ћеш ме толико ослабити и изнемоћи, да бы се я због тако маленог мученя могао одрећи вере мое? Пре ћеш ти изнемоћи мене мучећи, него ли я мученѣм.“ Тада Діоклитіян заповеди донети мучително велико коло, под коим су биле намештене даске пуне гвоздени ножева и ексера, од кои едни су были прави а неки као удице криви. Нареди да се на то коло привеже мученик го, и да се коло окреће. Окретањем тог кола сво тело мученишко исечено е оним оштрим гвозђем, кое е начичкано у даскама под колом. Тако е светый мученик на парчета сечен быо и као трска ломљен, али е трпію неисказано, и најпре е у тој муке Богу молио се ясно, па е онда

тихо у себи благодаріо Богу, ніє никаквог знака стенья показао, но као да є заспао нечувствен виђаше се. Цар мислећи да є мученик умро, обрадує се, похвали своє божове и повиче: „Где є Бог твой Борђе? Зашто те неизбави од таковы мука?“ Потом заповеди те га одреше одточка, а сам отиде жртвенику Аполоновоме. Наєданпут се небо наоблачи и загрми страовито. Многи чуше глас са висине: „Небой се Барђе! я сам с тобом.“ Затим се появи сяйност велика и необична, и анђел господній у лику прекрасног младића показа се светал код кола стоећи, са блистаюћим лицем, метну руку на мученика и рече му: „Радуйсе!“ И докле є год быо анђео виђен онде, нико ніє смео приблизити се точку и мученику. Кад нестаде анђела, онда сам мученик скиде се са точка, будући га є анђео божіи одрешіо, и од раана излечіо и устаде подпуно здрав у телу, благодари Богу призиваюћи господа. Войници, кои су то видели, страовито се поплаше и зачуђени отрче и яве цару, кои є іошт быо у капишту при свршаваню идолима нечисте службе. За войницыма ишао є и светый Борђе цару у капиште. Кад га є цар видіо, у онай ма ніє веровао да є то Борђе, помисливши да є то некій другій на нѣга налик. Тада они, кои су близу цара стаяли,

прилежно посмотривши мученика, познаше га, а и сам јошт мученик гласовито повиче: „Я сам Борђе.“ Они се сви поплаше и у двоумленю дуго ћутау. Два човека од они кои су ту были, обоица — Претори —, Анатолије и Протолеон, за кое се и пре гласало, да су христјани видећи то чудо, савршено се утврдише у вери Христовой, и повикаше „Едан е Бог великій и истинитый, Бог хришћанскій!“ И цар таки заповеди да иј увате и без сваког испита одведу изван града и мачем посеку. И многи су други тада веровали у Христа, али су таили у себи веру, несмејући е од страха изповедати јавно. И царица е Александра была у капишту и видила мученика чудно излеченог, па чувши јошт и за появленѣ анђелско признаде истину. Хтела е слободно да исповеди верованѣ Христа, али е задржи од тога епарх, и пре него бы цар дознао, учини, те е одведу кући. Злотвор Діоклитіян, кои ніе могао никакво добро учинити, заповеди, да светога Борђа баце у камениту рупу неугашеног креча, и ту да га притрпаю да пребуде три дана. Светый, вођен тамо, гласно се моляше господу, говорећи: „Ты, кои спасаваш тужне, кои си прибежиште гонѣны, надежда безнадеждны, господе Боже мой, послушай молитву слуге твог, погледай на мене изба'ви ме од невалялства противнич-

ког; дай ми, да могу до последнѣг часа
 непременѣно сачувати исповеданѣ светога
 имена твога. Неостави мене владыко! због
 мойй грехова, да неби кадгод неприятельи
 мои рекли: Где є Бог нѣгов? Покажи силу
 твою и прослави име твоє у мени непотреб-
 ном робу твоєме. Пошальи анѣла твога, да
 сачува мене недостойног. Ты, кои си пеѣ
 вавилонску у росу претворио, и свете твоє
 младенце неповреѣене од ватре сачувао,
 ты то све учини што те молим, као што си
 благословен кроз све векове, амин.“ Тако
 помоливши се и сво тело своє знаменѣм кр-
 ста оградивши, уѣе у яму, радуюѣи се и
 славеѣи Бога. Слуге пак по заповести за-
 трпаше га тамо везана у кречу незагаше-
 ном, па се вратише натраг. Треѣий дан цар
 издаде заповест да се кости мученикове из-
 баце из кречане, мислеѣи да є он изгорео.
 Кад слуге доѣоше и разгрнуше креч, наѣо-
 ше светога преко сваког очекиваня цела,
 жива и здрава, одрешена, у лицу светлог,
 руке горе подигнуо, благодарєѣи Богу на
 свима нѣговим благодеянями. Слуге пак и
 народ, кои є ту быо, као изван себе од
 ужаса и чуѣеня, єдногласно прославише Бога
 Борѣевог, називаюѣи га великим. Разумевши
 зато Діоклитіян, одма заповеди те се светый
 доведе пред нѣга, и он у неописаном чу-
 ѣеню рече: „Одкуда у теби Борѣе такова

сила, и каквим мађіяма тако се одупиреш кажи нам? Видим да ти све те вештине мађіяшке показуеш за веру распетог Христа, да бы тим твоим мађіяма зачудио свакога, и због њи себе великим показао.“ Одговори светый: „Я чека о царе! да ты нећеш моћи ни уста отворити да хулиш Бога свесилног, коме е све могуће, и кои чудесно избавля од беде оне, кои се уздаю у њѣга: а ты преварен ѣаволом у толику си дубљину заблуђеня и погибели поклизнуо, да чудеса Бога мог, коя вашим очима видисте, мађіяма и чароліяма називаш: Плакуем слепоћу вашу и одпадницима вас називам, и судим да нисте достойни мог одговора.“ Тада Діоклитіян нареди, да се донесу гвоздени опанцы, кои су дуго гвожђе имали у себи, и да се угрејани обују на обе ноге мученикове, па онда біюћи гонише га чак до тамнице. У таковой обући гонѣном мученику ругаше се мучитель говорећи: „Како е брз Борђе! врло скоро трчиш о Борђе!“ Мученик пак овако люто вучен и жестоко біен говораше себи: „Трчи Борђе, да постигнеш, трчиш, али знаш зашто трчиш.“ Затим призиваше Бога говорећи: „Погледай госпode са небеса и види труд мой, послушай стеньяѣ окованог роба твог, ер се умложише врази мои и мржњом неправедном ненавидише ме за име твоє

свето. Но ты сам изцели ме владико, ер се сметоше кости мое, и дай ми стрпленѣ до последнѣг часа, да ми кадгод не бы ребао враг мой, укрепи се на нѣга.“ Овако молећи ишао е у тамницу, у кою бачен изнеможе од рана телесны, ноге су му врло раняве быле; но нїе изнемогао духом. Цео тай дан и сву ноћ нїе престао благодарєћи и молећи Бога. Божїом помоћи доби од рана те ноћи изцеленѣ, и оздрави и у ногама и у телу. Сутра дан представлѣн е быо цару на месту позориштном, где е с царем быо сав скуп. Кад е цар видїо мученика да добро иде, нерамлѣ, као да нїе нигда ни быо ранѣн, с великим чуђенѣм рече му: „Шта е Ђорђе? Есу ли ти были удесни опанцы?“ Одговори светый: „Доиста удесни?“ Рече цар: „Остави се смелости, буди кротак и покоран, одбацы мађїяшку майсторїю, приступи и принеси жртву милостивим боговима, да се нелишиш сладког живота на млогим мукама.“ Светый Ђдрђе одговори: „Колико сте безумни, силу Божїю мађїом називаюћи, а о превари ѣаволскої бестидно гордећи се. Дїоклитїян погледавши га разяреним очима, жестоким гласом повиче и пресече говор мученику, па заповеди онде стоєћим, да бїю светог по устима, да се научи, рече, царевима недосађивати. Затим нареди, да га бїю жилама воловским дотле,

докле се год тело, нѣгово с крвлю кипењом на земљи мицало буде.

Тако є великомученик Борђе люто быо мучен, па опет ніє никако изменуо светлођу лица свога. Чему много чуђаше се цар и око себе бившим говораше: „Заиста ніє ово у Борђу дело мужества и крепости, но дело мађииске майсторіє.“

Рече Магнентіє цару: „Овде има єдан човек кои є искусан у мађииским пословима, ако оћеш да га позовемо, па ће он на твою заповест учинити, те ће се Борђе одма покорити твојой вољи.“ Одма є быо призван мађіяш, кои дође и стаде пред цара. Цар Діоклитіян рече: „Шта є овай поганый човек Борђе учиніо, то су видели сви, кои овде стоє. Како є он то учиніо, вы само можете знати, као зналац те вештине. Или дакле нѣгове мађе победи и разруши, и учини да нам се покори, или га отровом чаролиским брзо умори, да од оне исте вештине нађе смрт, од коє є научен. Зато сам га и оставіо до сада у животу.“ Томе є мађіяшу, было име Атанасіє. Он се обећа сутра дан све учинити. Цар дакле заповеди да чуваю мученика у тамници и диже се из судилишта, а светый одведен би у тамницу, где є призивао Бога, говорећи: „Удиви го-споде милост твою на мени, управи стопе мое к твоему исповеданю, и саврши ток мой

у вери твојој, да се у свему прослави име твоје свето.“ Сутра дан опет цар седе на узвишено место у судилишту на углед свима. Дође и мађијаш Атанасіе понашајући се својом мудрошћу; носио је и показивао цару и свима онде стојећим неке чаролійске напитке у различним судићима и рече (цару): „Нека се доведе сад овде осуђеник онај, да види, силу пословања наши богова и силу мога баяња.“ И узе едан суд и рече: „Ако оћеш о царе! да тај безумный у свему тебе послуша, ово пийће да попије. Затим и другиј суд узе, говорећи: „Ако саизвољава твой суд, горку смрт онога видити, ово да испије.“ И таки по речима царевим светый Борђе представлѣн би судилишту томе и цар му Діоклитіян рече: „Сад ће Борђе, све твоје мађіе престати и разорити се,“ па заповеди, да га силом напоје оним обаяним пийћем. Светый без сумњаня попије оно пийће, и стаяо је невредим, радовао се и ругао ђеволској превари. Цар пун гњѣва заповеди, да се и оним другим смртним отровом напунѣним пийћем, силом напои. Светый нечекајући да га принуђавају, сам узе суд добровољно, попи отров смртоносный и помоћи божіом сачуван од смрти, невредим оста. Са свима око нѣга стојећим Цар се зачуди, тако исто и мађијаш Атанасіе као изван себе стояше, чудећи се и двоумећи. За тим по кратком

Ћутаню, проговори Цар мученику: „Докле
 ћеш нас зачућавати Ђорђе! твоим делима?
 Докле нам нећеш истину казати, каквим
 мађијама ђаволским подносиш тако немарљиво
 муке, кое ти се наносе, па ни од смртног
 напитка небоиш се никаквог вреда. Кажи
 нам истинито, сви ћемо те кротко послу-
 шати.“ Тада блаженный Ђорђе одговори: „Не-
 мисли, о царе! да нас човеческа измишля-
 вая чине немарљивим у подношеню мука,
 но призиванъ Христово и нѣгова сила. Уз-
 даюћи се у нѣга, ниушто нерачунамо муке
 по таинственом нѣговом поученю.“ Рече Ді-
 оклитіян: „А кое є Христа твог таинствено
 наученъ?“ Светый Ђорђе одговори: „Про-
 видећій вашу злобу коя све више расте свое
 слуге научи, да се небоє оны, кои убіяю тело,
 а кои немогу душу убити. И длака с ваше
 главе, рече, неће погинути, и ако што смр-
 тно попіете, неће вам наудити. Слушай, о
 царе! Ово є истинито нѣгово дато нам обе-
 тованъ, кое ћу ти укратко изјавити: Онај,
 кои мене верує, рече, учини ће дела, коя
 и я чиним.“ Рече Діоклитіян: „А коя вы дела
 нѣгова називате?“ Одговори му светый: „Сле-
 пе просветити, окужене очистити, ромима
 ходенъ, глумим чувенъ давати, нечисте ду-
 хове изгонити, мртве васкршавати, та и тим
 подобна дела су Христова.“ Цар се обрну
 Атанасію и рече: „Шта ты на ово велиш?“

Одговори Атанасіє: „Чудим се, како се руга твојој кротости, све е лаж, што овај говори, у надежди да избегне казни од твоје државне руке. Мы пак многи благодетелства свакој дан наслађавамо се од наших богова, али још нигда невидисмо, да би они мртвог васкрснули. Овај се нада на мртвог човека и распетог се Бога држи, и за њега безтудно сведочи, да е делатељ велики дела. И будући он пред свима нама исповеда ово, као да е Бог његов чинитељ таквог чуда, и као да су у њега верујући примили од њега нелажно обетованѣ, да ће и они таква дела чинити, каква е и он творіо: то дакле нека овај пред тобом васкрсне мртвог човека, о царе! и пред свима нама на ћемо тада и мы Богу његовоме као свемогућему покорити се. Ето овде недалеко види се гроб, у ком е пре неки дан мртавац саранѣн, кога сам ја живог познавао. Тога ако Борђе васкрсне, доиста ће нас победити.“ Зачуди се цар таковоме савету Атанасіевом. Гроб е био у доста великом растојаню од судилишта, око пола саата; ер е то судилиште било у позоришту, близу врата градски, а гроб виђен е изван града, будући е обичај био код елина, да мртаваце своје не у граду, него изван града сараню. Говораше цар мученику да васкрсне мртаваца и тим покаже силу Бога

свог; а началник Магнентіе замоли цара,
 да се Борђе одреши, и кад светый бы од-
 решен, рече му Магнентіе: „Сад покажи
 Борђе чудесна дела Бога твог, па ћеш и
 све нас у веру тога привести.“ На то му
 одговори светый: „Бог мой, кои є све из
 ништа створио, могућан є да преко мене
 роба свог васкрсне мртваца, но вы сте пре-
 варом толико помраченога ума, да неможете
 истину разумети. Али због народа, кои овде
 стои, Бог ће мой то учинити што вы иску-
 шаваюћи просите. А да нерекнете да су
 то мађіе, ето кога сте преставили, мађіяш є
 пред свима вама истинито посведочію, да ни
 мађіе какве нити є сила кога Бога кадгод
 могла васкрснути мртвога. Пред лицем свію
 около стоећій и пред свима вама да чуєте,
 призва ћу Бога мог. То изговоривши при-
 клони колена своя и са сузама много мо-
 ляше се Богу. Затим устаде, на гласом ве-
 ликим опет се помоли, говорећи: „Боже ве-
 кова, Боже милости, Боже свію сила и све-
 могућій, ты, кои непосрамляваш оне, кои
 се надаю на тебе, господе Исусе Христе
 послушай ме смиреног роба твог у овай
 час, као што си слушао свете твоє Апос-
 толе на сваком месту, у свима чудесима и
 знаменяма, дай лукавومه роду овоме знаме-
 нѣ кое просе, и васкрсни мртваца лежећег
 у гробу, те да се постиде они, кои су се

одметнули од тебе, а то у славу твою, и твога отца и светога духа. Дела, владико! покажи предстоѣщим, да си ты Бог єдан по своей земљи, да те познаду као господа свесилног, и како се твоіой вољи све повинуе, и твоя є слава на векове, амин.“ Кад пак изрече амин, таки бы великій шум и потрес, да се сви поплашише врло. Тада врх гроба и покривач на земљу паде, гроб се отвори и мртвац устаде жив, и изиђе из гроба пред свима гледаюћим, кои су премрли были од страа. Таки се учини велика буна у народу. Многи су се радовали и Христа као великог правога Бога хвалили. А цар и они кои су с њим ужаса и неверства напунѣни были, најпре говорише да є Борђе прави мађияш великій, ніє мртвог, но дух некій и привиђенѣ из гроба подигао, да превари гледаоце; затим познавши да ніє привиђенѣ, но да є заиста из мртви васкрсао човек, кои є име христово призивао, притрчаше Борђу и прилепляваше му се, у великом двоумлѣню као избезумлѣни, незнаюћи шта им чинити валя, ћутау. Атанасіє пак притрча и паде пред ноге светога, исповедаше Христа за свесилнога Бога, а мученика молећи да му опрости за оно, што му є учиніо, ер є у незнаню погрешіо. После неколико сатій Діоклитіян заповеди народу да уђути, и поче

говорити овако: „Видите ли превару, о людї! Гледате ли злобу и лукавство маѳіяшави? Нечастивый оваї Атанасіе поможе себи равноме обсенару. Ніе му дао отров да поше, но неко обаянѣ, кое му е помогло, да нас превари. Човека неког жива, чароліяма своима учинили су као да е мр-тав, и маѳіяма своим тога су нам представили пред очи, као да е васкрсао из мр-твы.“ То изговоривши заповеди, те одма без сваког одлаганя и испита осекоше главу Атанасію, и ономе из мр-твы уставшем човеку, а светога мученика Христова Борѣа да држе у тамници везана доуде, докле се он неодмори од послова народски и неразмисли, шта ће му чинити. Светый Борѣе ушавши у тамницу радоваше се у души и благодарехи Богу говораше: „Слава теби владико, кои нецосрамляваш оне, кои се уздаю у тебе. Бдагодарим ти, што ми помажеш свуда, и што свакий дан све већа благоденя являш ми и недостоинство мое благодети твоіом украшаваш. Удостой ме Боже, Боже мой: да скоро видим славу твою, и ѣавола посрамлѣна до края.“

Док е светый великомученик Борѣе седіо у тамници долазили су му они, кои су веровали у она чудеса, коя е он у име Христово чиніо, давали су стражарима злато, и тако припадаюћи ногама нѣговим, учили

се светой вери од нѣга; а кои су были болестни, прїимали су исцеленя (од нѣга). Исцельивао ѿ ѿ е пак призиванѣм имена Христова и знаменѣм крста. Многи су му долазили у тамницу. У таковима быо е и некїй човек именов Гликер, прост, орач. Нѣгов во, пасуѣи у шуми случайно падне с брда и манька. Чуюѣи Гликер за светог, отрчи му с плачем због свог вола; а светый тихо рече му: „Иди брате с радошћу, Христос мой, оживи твог вола.“ Он усвои веру мученикову без сумнѣ, оде и наѣ вола жива, као што е рекао светый. Одма затим ни часа непочасивши врати се мученику, и посред града идуѣи, из гласа викаше: „Великїй е заиста Бог Хришћанскїй.“ Уватише га тамо догодивши се войници и известише цара о нѣму. Дїоклитїян пак разяри се и нехотеѣи га ни пустити предасе, заповеди без сваког испита одма изван града, те му главу осеку. Гликер се радоваше, као да е на гостбу позват, трчаше на смрт за Христа, претицаюѣи войнике, и великим гласом призиваше Христа Бога молеѣи, да изливанѣм крви нѣгове примени му место крштеня и тако се сконча. Тад неки од дворяна казаше цару, да Борѣе седеѣи у тамници бунѣ народ, многе одвраћа од богова и расцетоме приводи, маѣїяма своим чуда чини и сви му трче. И саветоваше му, да опет

на испит буде изведен, па ако се непокае и боговима необрати, то да се одма на смрт осуди. Цар призове Магнентія, заповеди му, да сутра дан приготови судилиште у Аполоновом капишту, те да народски испита мученика. Оне ноћи молећи се светый Борђе у тамници, мало за дрема и види у сну јавившег му се Господа, који га руком својом загрли — и грлећи полюби и мету му венац на главу, говорећи: „Небойсе, но буди слободан, ето ћеш са мнош царствовати. Неслаби дакле већ брзо айде мени, да приимиш што сам ти припремио.“ Тргне се светый иза сна, и с радошћу благодаривши Богу, позва к себи стражара тамничног и за моли га говорећи: „Едину милост од тебе просим, брате, заповеди моме слуги да ми овамо дође, имам му нешто да кажем.“ Стражар заповеди и слуга дође. Изван тамнице слуга стаяше неодступно, па како радню тако и речи светога с највећом пажњом писаше. Ушавши поклони се до землѣ везаном господину своме и паде пред ноге нѣгове плачући. Светый га подиже и утеши, и каза му виђенѣ своје, говорећи: „Чедо! мене ће скоро Господ позвати к себи; ты пак како душа моя изиђе из тела, узми ово смирено мое тело са моим заветом, који сам пре мог предузећа написао, однеси с помоћу Господа у кућу нашу,

која е у Палестони, и сва моя завештаниа
 испуни. Имај страх божій и несумнителну
 веру у Христа.“ Почем се слуга обећа, да
 ће све испунити по заповести и много про-
 плака, загрли га светый любезно, полюби
 последњи пут, и одпусти га с миром. Су-
 тра по изласку сунца, седе цар на суди-
 лиште и светога мученика изведе, почне му
 кротко беседити, задржавајући гнѣвъ свой у
 себи. Говораше му: „Нечинили се теби о
 Борђе! да сам човеколюбла и милости испу-
 нѣн, толико добросрдачно трпећи те. Све-
 доцы су ми сви богови, да врло штедим
 младост твою с тога, што жалим цветуюћу
 у теби красоту, разум и мужество. И ја бы
 хтео имати тебе као савладара царства мог
 и у чести другій да будеш, ако бы хтео
 боговима обратити се. Кажи нам дакле, шта
 ты о овом мислиш?“ Одговори светый Борђе:
 „Требало е о царе! толику твою милост да
 си ми пре обявио, а не после толико лютог
 мученя.“ Такове мученикове речи цар е са
 сладостћу саслушао и одма рече: „Ако ћеш
 ми као отцу любезно повиновати се, све
 муке, кое си поднео, многим ћу почестима
 загладити.“ Светый Борђе одговори: „Ако
 саизволяваш, о царе! да идем у храм, да
 видим богове, кое вы поштуете.“ Цар диже
 се са усхићенѣм и радостћу, оде у храм
 Аполонов са свом свитом и народом, водећи

на леп начин са собом и светог Борѣа. Народ е узвикивао похваляюћи цара, а боговима своим силу и одоленѣ приписуюћи. Кад уѣоше и све се стиша и у ѣутаню, жертва спреми, сви су погледали на мученика, чекаюћи без сваке сумнѣ, да спали жертву боговима. Светый пак приступи кипу Аполоновом и руку пруживши нѣму, бездушног као живог запита, говорећи: „Ты зар оѣеш жертву од мене као Бог да приимиш?“ То изговори светый, па онда знаменѣ крстно учини. Баво, кои е у кипу живіо, подиже глас овай: „Нисам Бог, нисам, и ніе ни едан мени подобный; едан е Бог само тай, кога ты исповедаш. Мы смо пак однадници од оны анѣла, кои нѣму служе; па нас држи завист те люде варамо.“ Светый му оцет рече: „Како вы смете овде быти, кад сам я дошао овамо као служитель истинитог Бога?“ Кад ово светый изговори, зачу се шум и тутанѣ некій и плачеван глас излазаше из кипова, и таки наеданпут сви кипови попадаше на землю и изломише се. Свештеницы и млоги од народа, као бесни са великом ярошѣу одма залетише се на светога, и біюћи га и везаюћи викаше цару: „Погуби маѣіяша овог, о царе! погуби га, пре него што ѣе он нас погубити.“ Докле е такова вика и метеж владао, и о томе по свему граду разносіо се глас, царица

Александра, дотле у себи веру Христову сакривену имаюћи, немогући више таити, поити брижљиво тамо, где є светый великомученик Борђе быо. Видивши народню буну и мученика где сvezана држе, из далека угледавши, па немогући од многог народа нѣму прійћи, поче велегласно викати, говори: „Боже Борђев! помози мени. Ер си ты єдан свесилан.“ По утишаной мало вики народской, заповеди Діоклитіян, да мученика доведу пред нѣга, а он є од превелике ярости као бесан изгледао. Рече светоме: „Зар такову благодарност ты о найпоганія главо даде моіой милости, кою сам ти учиніо? Овако ли си се научіо боговима жертве приносити?“ На ово му одговори светый Борђе: „Овако навикао сам богове твоє поштовати, о безумный царе! Постиди се више таковим боговима спасенѣ твоє приписивати, кои немогу ни себи помоћи нити трпѣти да буду код нѣи Христови робови.“ Док є ово светый говоріо, у том дође царица и посред нѣи слободно исповеди Бога истиног пред свима. Іошт є и ногама мучениковим припала, и плювала мучителѣво безумлѣ, укораваюћи богове и проклиняюћи оне, кои им се кланяю. Цар є од великог чуђеня быо као изван себе, видећи жену свою с таковом дрзкосшћу да слави Христа и кипове унижава, и где припада ногама му-

ченишким, рече іої: „Шта теби бы Алек-
сандро! да се мађіяшу овоме и чароліи при-
лепиш, толико без стидно богова одрица-
юћи се?“ Она се окрену од нѣга, недаде
му ни одговора. Діоклитіян већма се раз-
яри, него икад пре, па нехтеде више ника-
квѣй испит чинити ни о Борђу ни о царицы,
но одма за обое издаде смртну пресуду
овако: „Найгорег Борђа, кой се Галилеа-
нин називао, на богове и на мене хуліо
заедно са царицом Александром, која е ма-
ђіяма нѣговим преокренута и нѣму подобним
безумлѣм богове укоровала, да се мачем по-
секу, заповедам.“ Войници на то опреде-
лѣни дочепаше мученика свезана, одведоше
га изван града, вукући с њим и најбла-
городнію царицу, која му е усрдно после-
довала у себи молећи се Богу, устнама ми-
цаюћи и на небо често погледаюћи. Идући
тако, кад е достигла до єдног места, царица
изнеможе телом и испроси да мало седне.
Како е села, наслони главу на зид и пре-
даде дух свой Господу. Мученик Христов
то видећи, прослави Бога, и са великом ра-
дошћу иђаше, молећи се Господу, да и нѣ-
гов живот сврши добро. Кад се пак ономе ме-
сту приближіо, где ће бити посечен, подиже
глас свой, молећи се овако: „Благословлѣн
еси Господе Боже мой, што ме ниси предао
онима, кои су хтели да ме увате у њіове

зубе, и што ниси учиніо, да се вразы моїй веселе због мене, и што си избавіо душу мою као птицу од замке оны, кои лове. Послушай ме пак и сада о владико! па ми дођи робу твојме и овог последнѣг часа, и избави душу мою од сплетака бездушног кнеза великог противника и од нѣгови нечисты духова. Немой ставити у грех онима, кои су против мене у незнаню свом грешили, но опрости и любав им твою подай, да и они тебе познаду, и получе део у твојм царству са избраним твоим. Прїйми и мою душу са онима, кои су теби добро угодили од векова; презри све у знаню и незнаню што сам сагрешіо. Помени владико, оне, кои призивлю велико лепо име твоје, као што си благословлѣн и препрославлѣн на векове. Амин!“ Ово помоливши се, с радошћу пригну главу своју под мач и посечен бы 23. Априла. Добро є исповеданѣ свршіо, ток живота свог окончачо и веру не порочну сачувао. Тим є и стекао себи венац правде.

Овакове су свечаности, за велика предузећа, храброга войника; овакова су нѣгова на враге ополченя и славна одржаня, овако трудећи се, удостоіо се є венца вечитог, кои иструлити неможе. Нѣговим молитвама, да се и мы удостоимо дела праведног, те да станемо с десне стране у дан другог

долазка Господа нашег Исуса Христа; коме припада свака слава, чест и поклоненѣ, на векове векова Амин.

Чудеса светога великомученика Борѣа.

У оно време, кад се у граду Ремлю у Сирији на име светога Борѣа великомученика почела зидати од камена црква, нїе было у оном месту таковог камена, од кога бы се могли за утврѣненѣ зданїя црковног, озидати велики стубови, но из други далеки земаля не малом ценом путем морским добавляни су такови стубови. Многи су од боголюбивы грађана они ишли у различне землѣ да купую камене стубове за ту цркву. Пошла е и жена нека благочестива удовица, коя е срдачну веру имала у светога великомученика Борѣа, да и она од свог сиромашства купи едан стуб светоме. И она е у некой земљи купила изредан стуб, довезла га на брег морскїй, где е другїй богат човек Ремельскїй градоначалник купио неколико стубова и товарїо у лађу, и замолила е жена учтиво човека тога, да и нѣн стуб са онима осталима у лађу узме и довезе мучениковой цркви. Он нїе послушао молбу и неuze нѣн стуб, но само свое стубове метну у лађу и одплови. Тад жена од жалости паде на землю, плакаше и светога великомученика призиваше у

помоћ, да он како зна нареди, да се нѣн стуб
 донесе у Ремель цркви нѣговой. Тако жена
 тужећи и плачући заспи, и у сановном виђењу
 яви іої се светый великомученик Борђе у
 виду войводском на коню яшећи, кои є дигне
 са землѣ и рекне: „Зашто тужиш о жено!
 кажи ми.“ Она му исказа узрок свое жало-
 сти и види светога сишавша с коня, и го-
 ворећег іої: „Где оћеш да наместиш стуб
 овај?“ Она му рече: „на десной страни
 цркве“, и таки светый написа прстом своим
 на стубу ово: „Стуб овај удовичин, да
 буде поставлѣн на десной страни цркве по-
 сле првог стуба, како ће он бити другій.“
 То написавши рече жени: „помози ми ты
 сама.“ Чим се они прихвате за стуб, камен
 олакша и они га обое баце у море. То є
 жена у сну гледала, а кад се пробудила
 из сна, ніє нашла стуб на оном месту. По-
 ложивши надежду на Бога и на слугу нѣ-
 говог светога Борђа, крене се на пут кући
 своіој. Пре нѣног долазка у свою постой-
 бину, и пре него є лађа препловила, другій
 дан после тог сановног нѣног виђења, обрете
 се стуб нѣн лежећ на брегу пристаништа
 у Ремелю. А кад стиже онај човек, кои є
 стубове на лађи носіо, и на брег изиђе,
 види стуб удовичин и писано на нѣму, кое
 є прстом светога Борђа толико на камену
 изрезано, као да бы писмена по неком блату

нацртана была, и зачуди се врло. Разумевши за ово чудо, кое є светый великомученик учинио, и познавши свое сагрешенѣ, што є презрео удовичину молбу, молио є много светога, да му опрости и добио є опроштенѣ од нѣга, кои му се у виђеню явио. Стуб пак удовичин намештен є на оном месту на ком є речено за спомен жене, на прославленѣ чуда, кое є светый великомученик учинио, а найвише у славу извора чудеса Христа Бога нашега.

После много година, кад су Сарацыни (арапи) завладали Сиріом, у граду Ремелю, у вишенапоменутой цркви светога великомученика Борђа, догодило се чудо ово: Уђе некій Сарацынац са другима Сарацынима у цркву у време богослуженя, и видивши икону светога Борђа, пред којом є свештеник стаяо, покланяо се и тайне молитве свршавао, рече друговима своима, говорећи єзиком Сарацынским: „Видите ли безумног овог шта ради, моли се даски; но донесите ми лук и стрелу, да прострелим даску ову.“ И таки лук донешен бы, кои он иза свію остраг стоєћи, запне, стрелу пусти на икону мученикову. Стрела пак неодлети икони, него у висину одлети и вративши се из висине удари Сарацынца тог у руку и раннига. Он изађе одма на полѣ и оде кући својой, ер га рука заболє яко и болест се ум-

ложаваше и рука му отече врло, и као мешина надусе. Немогући трпити болове стеноја е, обузет смртним мукама. Имао е у кући својој робинѣ неке вере христјанске, кое призва и рече: „Бю сам у цркви Бога вашег Борѣа, и хтедо прострелити икону нѣгову, но случайно нисам добро стреляо, поврати се стрела и рани ме у руку и ето умирем од тешке болести. Оне рекоше: „Мислиш ли, да си учнио добро, што си се усудио на лик светог мученика гаѣати?“ Одговори сарацын: „Зар има лик онај силу такову, да може учинити тако, као што сам сад болестан.“ Одговорише робинѣ: „Мы нисмо књижевне, и незнамо шта да ти кажемо, но призови свештеника, па ће ти он казати оно, зашта нас питаш.“ Варварин послуша савет робиня свој, дозва свештеника и рече му: „Оѣу да знам, какву силу има икона она, којој си се ты покланяо?“ Одговори свештеник: „Я се нисам покланяо даски, но Богу моме створителю свега. Молио сам на дасцы изображеног светог великомученика Борѣа, да заступник буде за мене код Бога.“ Запита Варварин: „А ко е Борѣе, ако ние он Бог ваш?“ Одговори свештеник: „Светый Борѣе ние Бог, но слуга Бога и Господа нашег Исуса Христа, он е быо човек налик на нас, кой е млоге муке претршио од поганика, кои су га принуѣавали да се

одрекне Христа, но он е мужествено све претрпіо и добро исповеданѣ имена Христовог савршивши, прійміо од Бога благодет, чинити знаменя и чудеса. Мы, кои га любимо, поштуємо му икону, и као да самога нѣга гледамо, покланямо се, грлимо и любимо, као што овако и ты посмрти родителя твој и любезне браће чиниш, одело нѣгово пред себе мећеш, сузе проливаш и любиш, као нѣи саме имаюћи пред очима своим представлѣне. Тако дакле мы свете иконе поштуємо, не као богове, то нека не буде, но као намалане слуге божіе, кои ликовима своим чудо чине, као што се и теби случило, кад си се усудио на икону светога мученика стреляти, да се преповеда сила нѣгова за пример другима.“ Ово саслушавши Сарацынац рече: „Па шта ћу чинити? видиш руку мою отечену и неподносиму муку од кое страдам и смрти се приближуем.“ Свештеник му одговори: „Ако оћеш жив и здрав да будеш, заповеди да ти се донесе лик светога великомученика Борѣа и метни га над постельом твојом, намести пред нѣим кандило напунѣно зейтина, запали нека горе зейтин, нека горе сву ноћ, па сутра дан узми из кандила зейтина, намажи болну твою руку, и веруй да ћеш се излечити, па ће ти и бити тако.“ Сарацынац таки замоли свештеника, да донесе икону Бор-

ђеву, кою радостно узевши учини све онако,
 као што га е свештеник научио. И кад су-
 тра дан помага руку своју зейтином из кан-
 дила, таки преста болест и рука нѣгова
 исцели се. Таковим чудом зачуѣн и обра-
 дован Варварин тай, упита свештеника:
 „Имали шта у књигама своима, писато о
 светом Борѣу.“ Свештеник донесе живот и
 страдања светога, и читаше му. Он е пажљиво
 слушао, и држећи у рукама икону мучени-
 кову, светоме на икони лику нѣгову, као
 живоме са сузама говорио е овако: „О све-
 тый Борѣе! Ты млад, но паметан си быо;
 я стар, али безуман сам. Ты млад, Богу
 пріятан, я стар и Бога лишен. Моли за
 мене Бога твога, да и я будем роб нѣгов.“
 Затим припаде коленима свештеника молећи,
 да га у достоин светога крштєня. Свеште-
 ник нїе хтео, боєћи се Сарацына; но ви-
 дећи нѣгову веру и искрену молбу, крсти
 га тайно ноћу због страха сарацынског.
 Кад дан осване, новокрштєный онай Сара-
 цынац изиѣе из куѣе своє, стаде на сред
 града, па на углед свима са великом сло-
 бодом поче велегласно проповедати Христа
 истинитог Бога, и сарацынску веру прокли-
 няти. Одма се скупил мложина Сарацына,
 пуни гнѣва и ярости, ударише на нѣга као
 дивльи зверови и мачевима на комаде исе-
 коше. И тако у малом сврши добар пред-

узетак исповеданя, и прійми венац муче-
нишкій, по молитвама, кое є светый вели-
комученик Борђе у име нѣгово код Бога
чинію.

На острову Милитійском была є црква
светога великомученика Борђа славна и ве-
лика. Жители тога острова имали су оби-
чай сваке године у дан спомена светога
скупляти се у ону цркву и прославляти
свечано празник мучеников. О томе дознавши
критски Агаряни (арапи) єднога лета у вече
нападну на то место. Кои су люди были
изван цркве, тій су побегли и избегли из
руку агарянски, а кои су се затекли у цр-
кви, те су агаряни поватали, повезали и
у робство одвели. Зароблѣн є быо тамо
младић некій и у Крит одведен, и кнезу агар-
янском поклонѣн. Кад є опет година была
и празник светога наста, родители тога
младића, ако су се и лишили сына свога,
нису изменили обичай, по коме су сваке
године на празник у цркву мученикову до-
лазили, и у кући своіой ручак изобилан у
чест и спомен светога Борђа давали. И кад
су званицы за стол седати почели, мати за-
роблѣног младића опет оде недалеко быв-
шой цркви, паде на землю плачући и мо-
лећи светога, да избави сына нѣног из роб-
ства, како зна своіом помоћу, и была є по-
слушана од свога помоћника. Кад се пак

по свршетку молитве своје та жена вратила позванима на обед, а муж њѣн најпре призва име светога великомученика Ђорђа; помоћ и заступанъ његово увеличавши и зване са знацыма свога поштованя поче нудити, и послужителѣи с вином готови стаяу; у тай час, и сын њѣов избавлѣн светим Ђорђем из робства, дође им, држећи стакло с вином и матери таково давајући. Тога истог часа он е у Криту стаяо пред кнезом агарянским, коме е при ручку уліо быо у чашу вино да га послужи, и наѣданпут као некад Авакум однешен бы, и стаде у Милитини са чашом и вином, кад га видише, сви кои су за трпезом седели и єли, зачудише се и упиташе: Где е быо и одкуда дође; и како се обрете посред њѣи. Он им одговори: „Ову сам чашу наліо вином, да е дам кнезу, но уваћен бы неким човеком пресветлим на коню яшећим, кои ме посади за себе на коня, єдном руком држа чашу а другом држа се за пояс његов, и обрето се овде као што видите.“ Ово саслушавши сви се устрашише, чудећи се преславном томе чуду, устадоше и благодарише Богу и угоднику његовоме, светоме великомученику Ђорђу.

Налик на ово чудо, преповеда калуђер Косма ово: За владе рече, цара грчког Василія, кад сам млад быо, господин мой вой-

вода, код кога сам служію, послан є быо
 од цара у остров кипарскій. Кад смо до-
 шли тамо, чули смо за едно чудо, кое є
 стетый великомученик Борђе недавно у цр-
 кви нѣговой на дан празника нѣговог учи-
 нію. Казиваше нам тамошњи населѣници,
 да є у цркви служеѣег свештеника сын быо
 зароблѣн од Сарацына и сад на самыѣ
 празник светога Борђа обрете се код оца
 у цркви у време свршаваня литурѣіе. Вой-
 вода призва себи свештеника и сына нѣ-
 говог, и упита како сын дође из Сарацына.
 Младиѣ поче преповедати овако: „Као што
 є Бог саизволю, тако ме светый Борђе
 ослободи. Я незнам како дође, само знам
 да сам зароблѣн быо три године. Послао
 ме є быо мой отац трговине ради на лаѣи
 са другим людима, па нападоше на нас Са-
 рацыни и све заробише. Они су ме одвели
 у Палестину, (будуѣи су тада Єрусалим и
 сву Палестину завладали Сарацыни), где
 сам (вели младиѣ), три године служію код
 мога господара Сарацына. И ето ово є
 осамнаести дан, одкад ми є господар мой
 заповедію, да му донесем постелю у об-
 шту баню, у коіой се он купао. И пошто
 се окупа, рече ми: „Єси ли ми донео оп-
 сима са укропницом, да попіем? (опсимо
 є неко пійѣе Сарацынско). Я му одго-
 вори (рече младиѣ), нисам донео господару.

Он ме хтеде уватити и избити, но я побего, отрча кући и узевши од госпође опсим и укропницу брзо вратим се у Баню господару. Мой е пут быо покрай двора хришћанског, у ком е была црква и тай час свршавала се божествена служба, и я слуша кондак, кои се по првом ходу пева светому Ђорђу: „Обделан од Бога показао си се и т. д.“, ер е быо празник светога Ђорђа. Чувши то певанѣ веома ми се ражали, заплака и реко: „Светый великомучениче Ђорђе! Зар неби пріятан Богу и теби ни едан уздисай твога слуге, отца мог? Зашто си презрео сузе и молитве нѣгове, кое он теби чини у твојој цркви за мене, да бы ме из робства и терета избавіо?“ То изговори па отрча у баню, где ме види господар мой плачна, поче ме гнѣвно ружити и рече ми: „Нали.“ И я нали у чашу опсима. А кад ми рече господар: „Прили укропа“, и я узе укропницу да наліем у чашу, поче да невидим мога господара, и повика: „Господару! невидим.“ Тада ме узе нека сила од землѣ, и нечу господара мога шта говори, но чу певанѣ ово: „Едан свет, едан господ, Исус Христос, у славу Бога отца, Амин.“ И види да сам у олтару, где отац мой држи свети путир и туторима говори: „Дайте укропа,“ и я стоим пред њим са укропницом, хтедо сасути укроп у све-

тый путир, као што сам био у Банџи сто-
 ећи пред Сарацыном, у едной руцы држећи
 ставло са опсимом, а у другој укропницу
 са укропом; тако наеданпут нађо се у ол-
 тару стоећи пред отцем, кои свршаваше
 литурђију. Отац пак погледавши на мене
 рече таторима: „Ко е младић овај?“ Они
 му рекоше чудећи се: „Незнамо, ко е и
 одкуда е.“ Био сам ошишан и у оделу са-
 рацынском, и реко отцу: „Зар ме непозна-
 еш отче? Ј сам Филотей сын твой.“ Отац
 ми рече: „А што ће ти укропница и чаша
 у рукама твоим, и шта е у њима?“ Ј реко:
 „Ово е опсим, а ово укроп. Кад сам био
 у Банџи са господаром близу Ерусалима,
 то сам му хтео дати да шје, па ето наедан
 ма овде се код тебе обрето у цркви.“ Отац
 пак мой задркта од страха и жалости, и
 мал непусти из руку светый путир, кои е
 држао; тако се био заборавио. Ј упустим
 чашу и укропницу на земљу, приватим отца
 и путир, и реко: „Немой се збунъивати
 отче! но сврши службу.“ Отац мой метну
 путир на свету трпезу, и подигнувши руке
 даде хвалу Богу и светога Ђорђа прослави.
 Чаша, кою сам испустио на мермер неразби
 се ни просу, тако и укропница. Кад отац
 сврши службу загрли ме и излюби са су-
 зама, па одосмо кући. Чувши за мене сви
 сродници и комшије наше, скупише се код

нас и видивши мене, радоваше се и прославише Бога и слугу нѣговога светог Борѣа, кои ме е избавио из Сарацына у магновеню ока. Таково преповеданѣ сына свештениковог, войвода и сви с нѣим саслушавши, веома прославише Бога и светога Борѣа, дадоше и нѣму и отцу нѣговоме даре велике и одпустише ѿ.

Јоште подобно тим чудесима налази се светога великомученика Борѣа чудо ово: У земљи Пафлагонској у граду Амастриду быо е човек именов Леонтиѣ и жена нѣгова Теофана, обоѣ имали су велику веру и усрдіѣ светоме великомученику Борѣу. Ишли су радо у цркву нѣгову, која е была тамо, недалеко код реке Партениос, и од тога имена реке и црква мученикова названа е Партениѣ. Ту цркву ово двоѣ украшавали су од свог иманя свакояким украсима из свое любави према светоме Борѣу, кога су поштовали за свога и иманя нѣовог промислителя, хранителя и заштићеника, и сваке године чинили су спомен у славу мученикову. Милостинѣ млоге и гостбу богату давали су едно ништим и убогим, и страним. Друго пак сродницима и комшијама. Имали су едног сына, Борѣа кога су тим именов назвали, да бы свагда имали на уму и на ѣзику любезно име и спомен мученика, светога Борѣа. У то доба царовао е над гр-

цима Константин осмый, кои є быо син цара Лава премудрог, и кои се пустио у рат са Бугарима. Бугари са маџарима и Скитима напали су на грчке землѣ, опустошаваюћи и робећи. Нужда натерала є грчко воинство да се скупѣ у полкове. А почем є Леонтиє житель града Амастриде у пафлагоніи быо чина войничког, то є добио заповест да и он иде на войску. Но он є већ быо стар, а сын нѣгов Борђе быо є младић яког састава; зато намисли сына место себе у войску послати. И узеше га Леонтиє и Теофана, одведоше найпре у вышеречену цркву, где молећи се пред иконом мученишком говорише: „Теби, о светый великомучениче Борђе! единца нашег прелюбезног сына предаємо, кога смо назвали твоим именем за твою любав, ты му буди вођ у путу и хранитель у рату, и поврати нам га цела и здрава, да нам то буде плод за веру у тебе; твоє благодѣянѣ учини, да многим добротворством прославлямо свагда твоє о нама промишленѣ и заштићенѣ.“ Тако помоливши се одпустише сына у редове воинства грчког. Кад се побію неприятельи, найпре грцы надбію Бугаре, потом Бугари окрепесе и почну надвлађавати Грке, єр є тако Бог напустио за грехе нѣиове. И бы баталія велика и паде сила грчка под оштрим мачем противничким да є єдва ко побегао са тог бойног поля.

У то време бы уваћен жив Борђе сын Леонтиев од неког бугарина, и молитвама светога Борђа сачуван од смрти. Видећи га бугарин млада и лицем красна, поштеди га и одведе у своју земљу, где му е служіо Борђе као заплъненный роб. Леонтиє и Теофана чувши да е побеђена войска Грчка, и видећи да се невраћа сын нѳов, плакаше и жалише непрестано, мислећи, да е погинуо у битки, и припадаюћи икони светога великомученика Борђа у цркви нѳговой, говорау: „Такова ли е надежда мучениче Христов, кою смо у тебе имали, кад смо ти єдино најлюбзніє наше чедо поверили, да буде раана птицама небесним и звериню земальском? Тако ли си послушао наша свабог дана моленя и уздисаня! Ако ниси хтео према нама остарилим быти милосрдан, то зашто бар ниси се смиловао на цвѣтаюћу младость нѳгову? Зашто си презрео тешкоћу наш у угодниче божіи?!“ Тако са неизреченим уздисанѳм и плачем дуго ядикуюћи, навели су на проливанѳ суза све, кои су тамо были. А особито мати сваки дан непрестано е горко запевала и плакала. Та грчка пропасть была е у Месецу Августу. Кад е прошла та есен и зима, и настао месец Април, и кад се приближіо празник памети светога великомученика Борђа, Леонтиє са женом своіом, ако су и были у очааню због сина свог

мислећи да є у битки погинуо, опет нису престали од усрдности светоме мученику, но по обичаю приправише, као што треба богату трпезу, и по свршетку црковне службе позваше себи многе госте, ближнѣ и удалѣне, и странце и сиромасе; међу којима седећим за трпезом ніє было нио чем другом разговора, него само о Борђу сину ньіовом кои се с войске ніє вратио. Родители готово непрестано плакали су а гости іѣ плачуће утешавау, а највише ридаюћу матер. Сын ньіов зароблѣный Борђе вршио є куварску службу код господара кои га є заробио. И у тай дан кувао є єло и опоменуо се у себи куће родителя своіѣ и празнованя ньіовог. Опоминяо се сродника, другова и комшія, и говораше у себи: „Какве су сад трпезе у кући моіѣ родителя? Ко су гости ньіови? Какви є сномен о мени? Дал мисле да сам жив или мртав? То у себы мислећи плакаше горько. Дође време да руча господар нѣгов, и требало є да сам Борђе неко єло с лонцем донесе пред господара. Убрише дакле сузе, узме лонац од ватре и понесе, и тако обрете се у кући своіѣ родытеля стоєћіѣ пред свима, кои су за трпезом седили и єли. О чуда! Ужаснуше се сви видећи изненада Борђа сына леонтієва пред ньима, где држи у рукама лонац, кои є вріо. Родители помислише да є то привиђенѣ, а

кад видише да е истина а не привиђенѣ,
 полетише му с радошћу нападоше на врат
 нѣгов, обгрлише га и любише плачући од
 превеликог и неочекиваног веселя. Такође
 и сви тамо бивши плакаше од радости. Пи-
 тан е быо Борђе: како е остао жив у рату,
 где е быо, и како изненада нѣима дође.
 Он им изказа све обширно о себи и о том
 како е пао у робство. Преповеди овако:
 „У онај час, кад сам радіо у куини мог
 господара и речено ми, да донесем с лон-
 цем ело ово, пођем я узевши лонац с елом,
 и тек што сам стао на неколико степена
 горнѣг боя, на ком е мой господар ручао,
 изненада види едног войника на коню се-
 дећег у неисказаной сѣйности, кои ме узе
 с лонцем овим и незнам, како овде пред
 вас мету. То слушаюћи сви, а особито ро-
 дители, велико благодаренѣ давау Богу и
 светоме великомученику Борђу. Окусише
 сви тога ела, и бы друго чудо: Колико
 узимау из лонца тога, толико се у нѣму
 мложаше ело. Лонац е быо мали, да бы га
 едан човек у едан ма поести могао; а они,
 кои су из нѣга ели, было е врло много, и
 сви су ели довольно, хвалећи Бога и гово-
 рећи: „Ето светый великомученик Борђе на
 празник свой посла нам из Бугарске изре-
 дну раану.“ Потом дадоше лонац онај у
 црѣву св: великомученика Борђа са многим

благодаренѣм и прилозима, и он е чуван међу свештеним судовима црковним за спомен преславног тог чуда светог великомученика Борђа.

Та црква светога великомученика Борђа, јошт и од почетка свог вайкадашнѣг доба, была е врло мала, опала, и већ хтела се срушити, а ние было никог, кои бы е оправіо или нову начинію. У недостатку тамошњи жителя, црква ова бы пренебрегнута и опусти. Случи се у нъой чудо ово: Деца су се у нъой скупляла и играла. Међу нѣма было е едно дете, кое е свагда од друге деце бивало гонѣно и изсмевано. Кад се томе детету досадило хуленѣ, упре очи свое у цркву св. Борђа и рече: „Светый Борђе! Помози ми, да и я победим, па ѣу ти донети у цркву добро испечен колач. — И таки то дете надвлада другу децу у игри детиньской, и то не еданцут два, него много пута. Отишавши матери своіой важе, да е тай дар обећао светоме, молећи е, да учини, како ѣе он свое обећанѣ светоме испунити. Мати чедолюбива, а особито из любви према мученику сготови скоро по молби свог детета и даде му добро и вруће ело. Дете однесе то у цркву, метне пред олтар и поклонивши се изиђе. У то време пролазећи туда четири трговца, уђу у цркву да се поклоне светоме Борђу нађу ело, кое

е іошт вруће было и пару миришляву издавало. Рекоше у себи трговцы: Ово не потребуе светый. Да то изедемо, а место нѣга да тамян дамо. Кад изедоше, и из цркве хтедоше изићи, не моглоше да нађу врата црковна. Место врата чинило им се да є зид и немогоше изићи. Метнуше по єдан сребрник и онет неизиђоше. Затим положише єдну златицу и помолише се светоме, да им даде изићи и немогоше, заслеплѣни бивши. Тад положише Сва четири по златицу и топло молише се и дато им бы да изиђу: єр нађоше отворена врата црковна и слободно изиђоше. Те златице и сребрници были су почетак скупляня цене за обновленѣ те цркве. Прође глас о томе по свой земљи и многи благочестиви люди довольно дадоше злата и сребра, сазидаше нову камену велику цркву, и сваким лепотама украсише и потребним стварима задовољише. У той цркви свршавау се чудеса преславна у славу Христа Бога, а у похвалу светога великомученика Ђорђа.

Іошт є записано и ово чудо светог великомученика Ђорђа, кое именяк светога великомученика, дуовник Ђорђе, преповедаше овако: „Ишао сам, рече, путем у гору, с крстом у руцы, па ме срете єдан калуђер стар, узе од мене крст, пође напред и пошавши мало, сврати се с пута на стазу, а я за нѣм идо, и где

стадо оваца, а младић, који њ њ е чувао, лежаше умирући уѣден од змиѣ. Быо е ту близу извор, и рече ми старац: „Завати воде и поли крст.“ То учинивши отвори уста младићу и саліе му ону воду која е изливена са крста, говорећи: „У име пресвете троице, изцелюе те слуга божій свѣтій великомученик Борђе.“ Младић онај склони се, избацы из унутрашности свое смртный отров и уста. Старац му рече: „Кажими, како си се клео юче сироти удовицы за ону нѣну овцу, кою ти е дала на чуванѣ, а кою си ты продао за три сребрника? Ты си іој изговоріо се, да е нѣну овцу куряк удавіо.“ Одговори младић: „Истина, отче, тако е а како си ты то дознао?“ Рече Старац: „Седіо сам у ѣелии моіој, док ми дође неки човек на белом коню и рече: Софроніе! устани и иди брзо извору који е десно од тебе на югу, где ѣеш наћи младића, кога е змија уѣла. Срешѣеш тамо калуђера носећег крст у руцы, који е на дрвету изрезан, и узми тай крст, обли га водом и подай младићу уѣденоме од змиѣ да піе те воде, говорећи овако: „У име отца, и сына и светога духа, изцелюе те слуга божій мученик Борђе.“ и рецы му: „Немой се одсад клети именов Божіим, ни светима нѣговим, нити учини коме кривду, већ подай сироти удовицы овцу, да ти што горе nebude.“ Кад то младић саслуша од старца, паде на колена, говорећи: Прости ми

отче! ер е тако. Продао сам овцу те жене за три сребрника, и юче іої слага, казавши да е ню куряк удавіо. Рече ми она жена: „Ели истина то или е лаж.“ А я іої реко: „Ест тако ми' истинитога Бога.“ И рече ми жена: „Зар незнаш, да сам сирота жена, па како оћеш тако ради, али знай да ћеш Богу и светом Ђорђу одговарати. Ту овцу я сам обећала дати сиромасима на празник светога Ђорђа. „Я сам се дакле рече младић, преварио и сагрешіо сам, молим те отче, моли се за мене Богу и светоме Ђорђу, да ми се опрости тай грех, а сад ћу оной сироти дати три овна на дан светога Ђорђа, и одсада докле сам год жив даваћу сиромасима на празник тога светог десето од оног што сачувам.“ И тако исцелѣн младић, молитву од старца тог блаженог Софронія и опроштенѣ испросивши, оде на свой посао, благодарєћи Бога и угодника нѣговог, светога великомученика Ђорђа.

Но нетреба прећутати ни оно нарочито чудо о убиству зміє, коє е учиніо светый великомученик Ђорђе близу отачества свог палестине, у сирофиникиской земљи, код града Вирита, кои е на мору сирикиском великом, недалеко од града Лиде, где е погребено было тело тога светог великомученика, као што се то и на различним ликовима од вайкада види коє су особито списатели Па-

лестине достоверно описали. То чудо они, кои су путовали у Палестину казую овако. Код града Вирита было є врло велико єзеро од горе Ливанске. У нѣму є живила велика страшна змїя, коя є излазила из тога єзера, млоге люде ватада, у єзеро одвлачила, давила и прождирала. Млого пута наоружаный против нѣ народ разгонила є и поражавала. Приближаванѣм своим зидовима градским, пунила є ваздух гадним своим задаєм смртног отрова, коим су се млоги окужили и умирати морали. С тога є у том граду непрестано быо великій плач и яук, туга и жалост. У том граду живили су незнабожцы, а и цар є нѣов быо идолопоклоник. Єдног дана скупе се грађани ови, пођу цару своме и рекну му: „Шта ћемо чинити, ер ћемо да изгинемо од те змїе.“ Он им одговори: „Што мени богови кажу, оно ћу и я вама казати.“ Нѣму пак живећии у Идолима ѣаволи кажу: да небы сви изгинули, треба свакій дан редом по коцки, од деце свое, сына или ћер сваки од нѣи да дає змїй оной за єло. Кад дође ред и до мене, рече, то ћу и я, ако и имам само єдну ћер, и ню єдну дати.“ Тай савет царскій, болѣ рећи ѣаволскій, прїймише ти люди, и тако узаконивши, чинили су по савету, и уставновленю томе. Сви су найвиши и найманѣи грађани, сваки

своє дете давали дневно зміи за ело, и ако су врло жалили и плакали, опет су по єдног сына или ћер, најлепше украшене, изводили на брег езера и ту оставляли іѣ. А змія она излазила є, ватала іѣ и прождирала. Кад пак обиђе ред све люде тог града, дођоше самоме цару и рекоше му: „Ето царе! Мы смо сви по савету и установленю твоме дали децу нашу зміи и већ є ред свршио се. Сад у осталом шта велиш да се чини?“ Цар им одговори: „Даћу и я ћер мою, кою єдну имам, а што нам после богови рекну, я ћу вам казати.“ Позове цар ћер свою и заповеди іоѣ да се украси најлепше. Жаліо є и плакао горко са свим домом своим, али ніє могао покварити установленя тога, као да є божественно, а не по савету ђаволском и ђаволима на жртву служило. Изведе се дакле девојка, да є змія поєде, као жртву Бога бездне адске. Сам є цар са своима гледао са висине своє палате и сузним очима ћер свою пратио.

Девојка є дошла была на оно место, на коме є обично змія жртву свою пріймала, и стаяше на брегу плачући и чекюћи смртный час, у кои ће змія из езера изићи и ню поєсти. И ето, по наређеню Бога, кои є хтео све спасти, и град тай избавити од пропасти телесне и душевне, дође тамо свєтый великомученик Борђе, войник цара не-

бесног, на коню яшећи, копљѣ у руцы имаюћи, и види девојку где код езера стои и врло плаче, запита є: „Зашто ту стоиш девојко и тако плачеш.“ Она му одговори: „Добры младићу, бежи брзо одавде с конѣм твоим, да заєдно самном нестрадаш.“ Светый іоѣ рече: „Небой се девојко, но кажи ми, шта очекуеш од народа, кои на тебе из далека гледа?“ Девојка му одговори: „О врстны младићу! Я видим да си ты мужествен и храбар, но зашто желиш умрети самном? Бежи брже из места овог.“ Светый и пак одговори: „Нећу отићи донде, докле ми истину неисповедиш, зашто овде стоиш и плачеш и кога очекуеш?“ На ово исказа му девојка све по реду о зміи и за себе. Тада іоѣ рече светый Борђе: „Небой се девојко. Я ћу те избавити од зміе у име истинитог Господа мог Бога.“ Она му одговори: „Добры войниче! немой желити да погинеш са мною, но бежи, и избави себе самог од горке смрти. Доста є мени єдною овде умрети. Ер ты мене нећеш избавити од челюсти зміине, и сам ћеш погинути.“ Док є ово девојка говорила светоме, ето появи се она страшна змія излазећи из езера, и приближаваше се обичной своіој жертви, кою угледавши девојка врисну из гласа викаюћи: „Бежи, човече,“ и већ змія дође. А светый Борђе прекрсти се и призи-

ваюћи Господа, рече: „У име отца, и сына, и светога духа,“ залети се с конѣм на змию, потрже копљѣ и удари є нѣмє яко у грло, рани є и прибоде за замлю, а конь є змию сгазіо ногама. Затим светый Борђе запо-веди девојцы, те свеза поясом своим змию, и као мирна пса, одведе є у град. А народ, кои є то све чудећи се гледао, видећи где змию води девојка, поче бежати од страха. Светый Борђе говораше: „Небойте се, но уз-дайте се у Господа Исуса Хриса, и ве-руйте у нѣга, кои ме є послао вама, да вас од змиє избавим.“ И посече св. Борђе змию мачем на сред града. Труп нѣн извукоше люди изван вароши и спалише. Тада цар и сав народ вероваше у Христа и крштенѣ свето пријмише. Сами людій, осим жена и деце, крштено є 25 хиљада. И после на томе месту сазидана є велика и прекрасна црква у име пречисте дѣве Богородице, ћери цара небеског Бога оца, и матере сына нѣговог, а невесте духа светога и за-чест светога победоносца Борђа, као изба-витедя девојке оне од виђене змиє, кои є тако исто и хранетель непорочне цркве Хри-стове и сваке душе правоверне, од неви-димог у бездни адској мучителя и од греха, као од змиє смртоносне. А овде додає се и друго чудо. Кад є была освећена та цр-ква, коя є за чест пречисте дѣве Богоро-

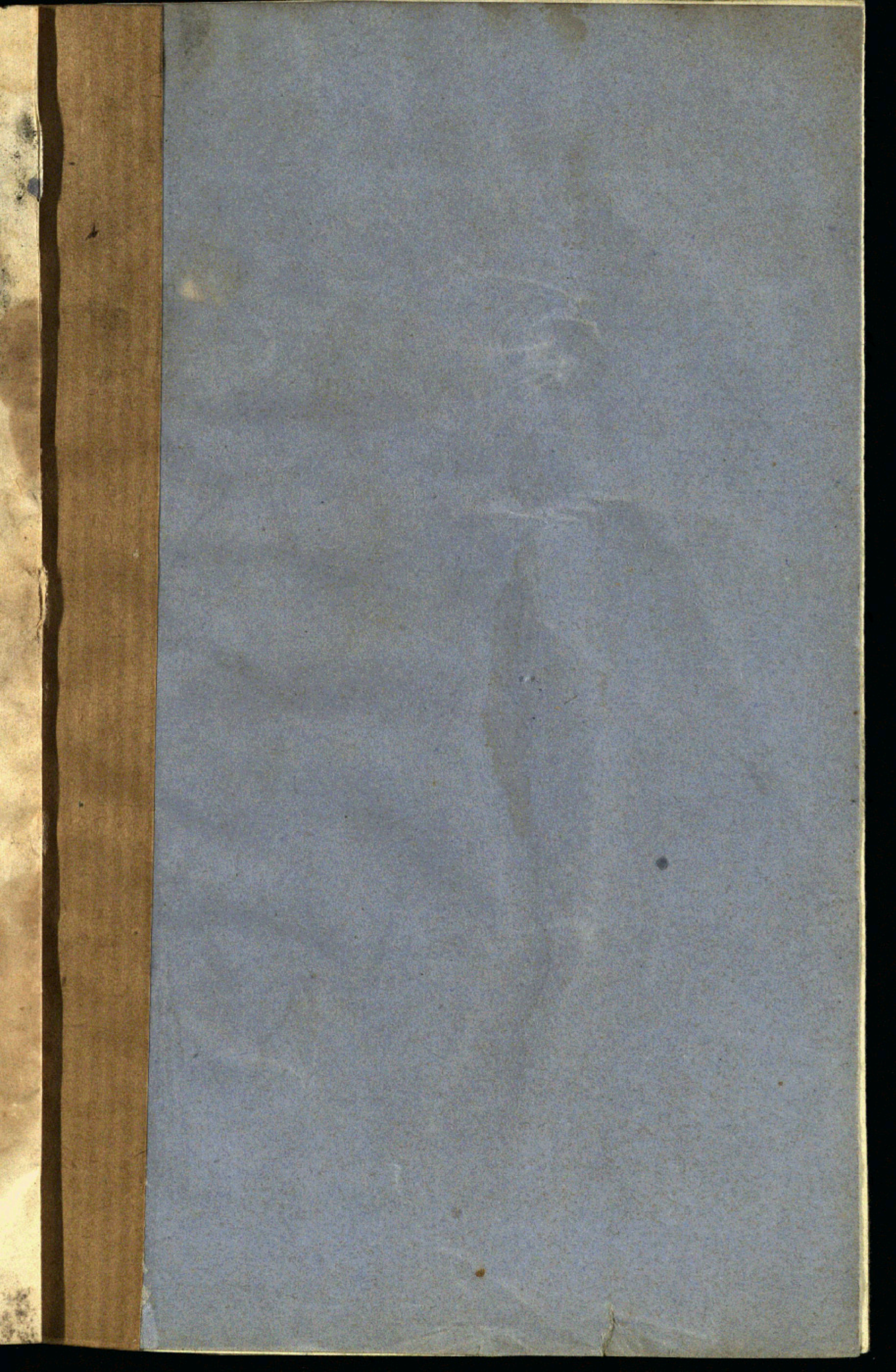
дице и светога победоносца Борѣа сази-
дана, тада, за знак тамо изливане благо-
дети божествене, истече из олтара извор
живе воде, кои лечи сваку болест свию оны,
кои с вером долазе, у славу онога, у кога
є извор живота, самога цара славе, Бога у
троицы, отца, сына, и светога духа, хва-
лѣног од светы своій на векове. Амин.

БИБЛИОТЕКА
ШКОЛЕ СРПСКЕ

Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, appearing as ghostly impressions of a printed document.

LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO

Код **МАРИНКА РАДОВАНОВИЋА**, бившег члана великог суда у Београду, могу се добити ове књиге, које је он превео и издао :

1. Живот св. **ЈОВАНА КРСТИТЕЉА** за 4 гроша чаршиска.

2. Живот светог оца **НИКОЛЕ** (Никольдан 6. Децембра и 9. Маја) за 3 гроша чарш., и

3. Живот св. великомученика **БОРЂА** (Бурђевдан 23. Априла).

Цена је ове књиге за уписнике и за оне, који узму књигу живота светог Јована или св. Николе 2, а за остале 3 гроша чаршиска.

23. Марта 1866.

У Београду.

М. Радовановић.

BE

6

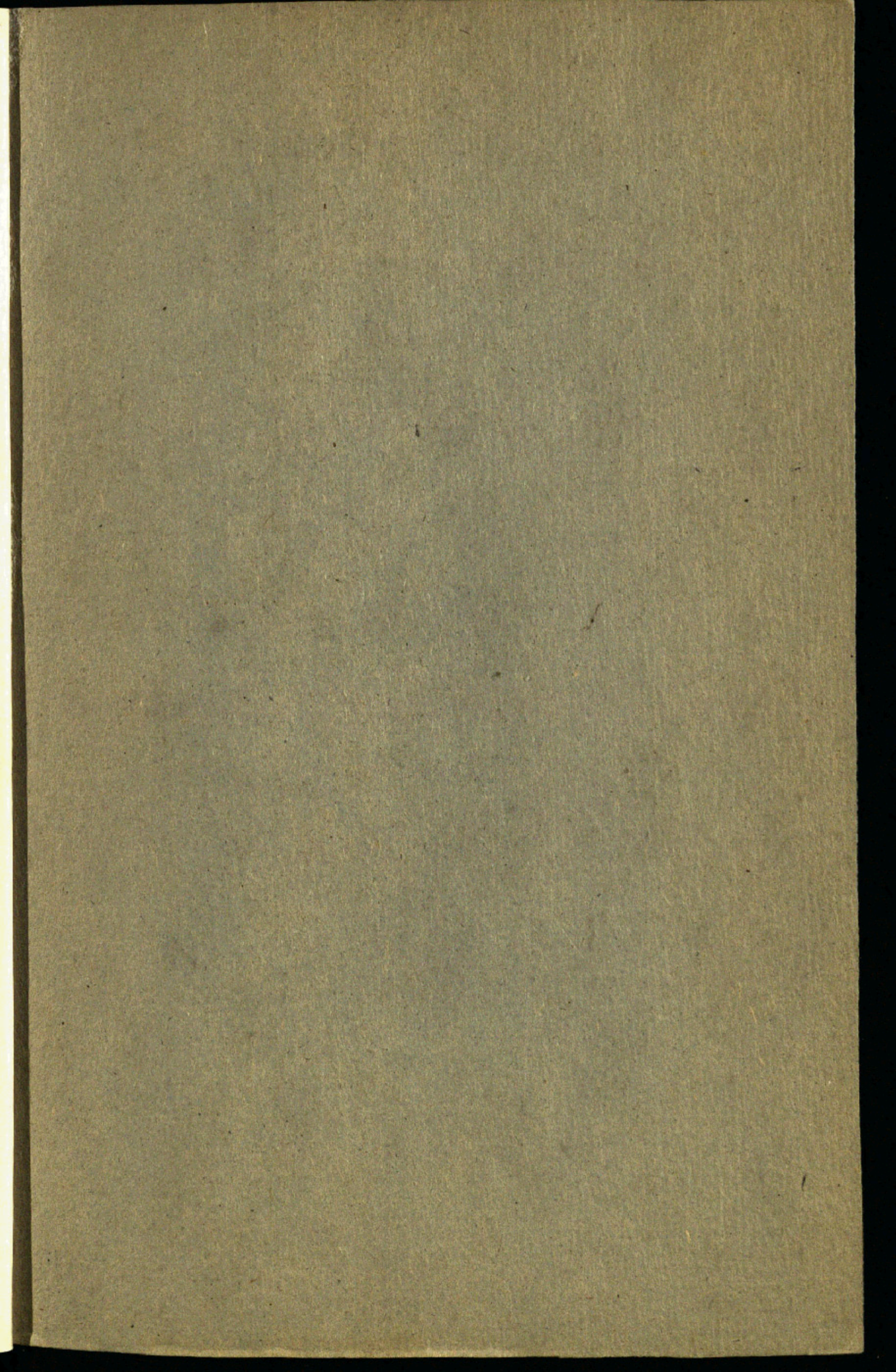
48

KE

28

KE

38

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19Ср I 173.1